National Curriculum of Pakistan
2022-23

Training of Trainers (ToT)
General

Participant Handbook
(Sindhi Version)

NATIONAL CURRICULUM COUNCIL (NCC) SECRETARIAT
MINISTRY OF FEDERAL EDUCATION AND PROFESSIONAL TRAINING
GOVERNMENT OF PAKISTAN

Training of Trainers (TOT) General

Participant Handbook (Sindhi Version)

Full Name:..

School Name:..

Subject: ....Grade ....

Level: ....

City/Division/Cluter: ....

Training Dates: ....

National Curriculum Council Secretariat
Ministry of Federal Education and Professional Training, Islamabad

مواد جي جدول

يونٽ 1: بالغن جي تعليم ---------- 06
مقصد ---------- 06
دستاويز ---------- 07
ٽريننگ نوٽس ---------- 07
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 08
يونٽ 2: فعال سکيا ---------- 09
مقصد ---------- 09
دستاويز ---------- 09
ٽريننگ نوٽس ---------- 10
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 10
يونٽ 3؛ بلوم جي ٽيڪسو نومي ---------- 11
مقصد ---------- 11
دستاويز ---------- 11
ٽريننگ نوٽس ---------- 12
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 12
يونٽ 4: سبقي منصوبه بندي ---------- 13
مقصد ---------- 13
دستاويز ---------- 13
ٽريننگ نوٽس ---------- 14
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 14
يونٽ 5: عڪاسي وارو درس ---------- 15
مقصد ---------- 15
دستاويز ---------- 15
ٽريننگ نوٽس ---------- 16
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 16
يونٽ 6: تربيتي ٽول ڪٽ ---------- 17
مقصد ---------- 18
دستاويز ---------- 18
ٽريننگ نوٽس ---------- 19
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 20
يونٽ 7: تنقيدي سوچ ---------- 24
مقصد ---------- 24
دستاويز ---------- 25
ٽريننگ نوٽس ---------- 25
پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال ---------- 25
ايڪشن پلين Action Plan ---------- 26
وسيلن جي سفارش ---------- 27

هي هينڊ بڪ تربيتي لاگ بڪ جي طور تي استعمال ڪيو ويو آهي ته جيئن ٽريننگ دوران اهم نقطن کي نوٽ ڪيو وڃي يا شرڪت ڪندڙن کي سندن ڏيان ڏيڻ جي مشق ۾ شامل ڪيو وڃي. هن هينڊ بڪ جي مقصد کي حاصل ڪرڻ لاءِ هيٺيون شيون شامل آهن؛

- يونٽ منصوبه بندي: هر يونٽ (سبق) جي مواد ۽ دستاويز جو واضح خاڪو مهيا ڪرڻ لاءِ.
- ذاتي گول (حدف) طعي ڪرڻ : سکيا جي شروعات ۾ ذاتي مقصد ٺاهڻ ، هدايت ، حوصلا ۽ توجه جو احساس فراهم ڪندي، انهي ڳالهه کي يقيني بڻائي ته شرڪت ڪندڙ فعال طور تي سکيا واري عمل ۾ مصروف آهن ۽ نئين سکيل علم ۽ صلاحيتن کي با اثر طريقي سان لاڳو ڪري سگهجي ٿو.
- يونٽ جي تفصيل: هر يونٽ جا مقصد ۽ گهربل دستاويز.
- هر يونٽ لاءِ پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال: اهي خود مختياري سوال شرڪت ڪندڙن جي حوصله افزائي ڪندا ته هو هڪ ٽرينر **(Trainer)** جي حيثيت سان پنهنجي ڪردار جي باري ۾ تنقيدي طور تي سوچڻ ، انهن جي طاقتن کي سڃاڻڻ ۽ ترقي لاءِ علائقن جي نشاندهي ڪن. باقاعدي خود مختاري ۾ مشغول ٿيڻ سان انهن کي وڌيڪ اثرائتو بڻائڻ ۾ مدد ملندي ۽ ٽرينر جي حيثيت ۾ ۽ سندن ڪردار ۾ اعتماد پيدا ٿيندو.
- عملي (ايڪشن) پلان: ٽريننگ (تربيت) جي پڄاڻ تي هڪ ايڪشن پلان مهيا ڪرڻ جو مقصد شرڪت ڪندڙن کي با اختيار بڻائڻ آهي. انهن جي سکيا کي لاڳو ڪرڻ ۽ تربيتي پروگرام دوران حاصل ڪيل علم ۽ صلاحيتن کي لاڳو ڪرڻ لاءِ هڪ پڪو ۽ ذاتي روڊ رستو ڏنو وڃي.
- ٽريننگ نوٽس: هڪ خالي جڳه مهيا ڪئي وئي آهي ته جيئن شرڪت ڪندڙ آزادي سان ٽريننگ جا اهم نقطا ۽ نوٽس لکي سگهي.
- وسيلن جي تجويز: شرڪت ڪندڙ سيني اضافي وسيلن کي فهرست ۾ لکي سگهن ٿا جيڪي تربيت ڏيندڙن يا سائين چاران تجويز ڪيل مستقبل ۾ استعمال ٿين يا سندن سکيا لاءِ هجن.

ذاتي گول سيٽنگ :

ٽريننگ جي شروعات کان پهريائين، هڪ ذاتي ترقي جو مقصد هڪ ٽرينر جي طور تي مقرر ڪريو جيڪو توهان انهن ٽريننگ سيشن دوران حاصل ڪرڻ چا هيندا.

یونٽ 1: بالغن جي تعليم **Andragogy**

مقصد

هن يونٽ جي آخر ۾ شرڪت ڪندڙ ان قابل هوندا ته:

- ٻارن جي تعليم ۽ بالغن جي تعليم ۾ فرق واضح ڪريو.
- ٻارن جي تعليم ، بالغن جي تعليم ۽ پاڻمرادي تعليم جا اصول بيان ڪرڻ.
- بحث ڪريو جوانن جي سکيا جا پيدا ميٽرز جو تجويز ڪيو ۽ هڪڙي سهولت جي ڪردار کي اجاگر ڪريو.
- سکيا جا ماڊل لاڳو ڪريو.

دستاويز

مهرباني ڪري هن يونٽ لاءِ هيٺ ڏنل دستاويزن سان صلاح ڪريو.

- انساني ٻنگو
- جگ سا مطالعو

ٽريننگ نوٽس

(مهرباني ڪري ڏنل جگه کي استعمال ڪريو اهم نقطا نوٽ ڪرڻ لاءِ)

....

....

....

....

....

....

....

....

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال

سيشن ۾ اهم ويهڻ وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڌيڪ اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

....

....

....

....

....

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (طريقن تي ٿور ڪريو ۽ عمل ۾ آڻيو. شرڪت ڪندڙن کي سکيا واري عمل ۾ مصروف رکڻ لاءِ استعمال ڪيو ويو. اندازو لڳايو ته ڪهڙن طريقن سان ڪم ڪيو وڃي ۽ توهان پنهنجي تربيت سيشن ۾ ڪيئن لاڳو ڪري سگهو ٿا)

....

....

....

....

....

ٽريننگ آف ٽرينرز (**TOT**) ۾ توهان جي تجربي جي نتيجي ۾ توهان هڪ نئي ٽريننگ سيشن کي مختلف طريقي سان ڪيئن هلائيندا؟ انهن تبديلين تي ڌيان ڏيو جيڪي توهان مواد، ترسيل ۾ مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ کان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ ۾ شرڪت ڪندڙن جي سکيا جي تجربي تي اثر پوي ٿو.

....

....

....

....

....

يونٽ 2: فعال سکيا

مقصد

هن يونٽ جي آخر تائين شرڪت ڪندڙ قابل هوندا:

- فعال سکيا جي تصور کي سمجهو.
- فعال سکيا واري حڪمت عملي جي ڳولا ڪريو.
- عملي طور تي فعال سکيا واري حڪمت عملي کي لاڳو ڪريو.

دستاويز

مهرباني ڪري هيٺ ڏنل دستاويزن کي استعمال ۾ آڻيو هن سيشن لاءِ:

- بلوم جي ٽيڪسو نومي لاءِ درخواست
- ٽاسڪ 5 – ٽول ڪٽ

ٽريننگ نوٽس

(مهرباني ڪري هن جڳه کي اهم نقطا نوٽ ڪرڻ لاءِ استعمال ڪريو.)

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال

سيشن ۾ اهم ويهن وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڏيک اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (طريقن تي ٺور ڪريو ۽ عمل ۾ آڻيو. شرڪت ڪندڙن کي سکيا واري عمل ۾ مصروف رکڻ لاءِ استعمال ڪيو ويو. اندازو لڳايو ته ڪهڙن طريقن سان ڪم ڪيو وڃي ۽ توهان پنهنجي تربيت سيشن ۾ ڪيئن لاڳو ڪري سگهو ٿا)

....

....

....

....

....

ڪهڙي طرح توهان ساڳي ٽريننگ کي مختلف انداز سان ڪرائيندا، ٽريننگ جو نتيجو ڏسندي؟ انهن تبديلين تي غور ڪريو جيڪي توهان سواد، ترسيل مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ کان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ لاءِ شرڪت ڪندڙن جي سکيا تي ۽ تجربي تي اثر پوي ٿو.

....

....

....

....

....

يونٽ 3؛ بلوم جي ٽيڪسو نومي

مقصد

هن يونٽ جي آخر ۾ تمام شرڪت ڪندڙ قابل هوندا:

- بلوم جي ٽيڪسو نومي جي بنيادي تصورن کي سمجهو، بشمول ان جي درجه بندي جي جوڙ جڪ ۽ مختلف علمي سطح.
- سنجيدگي جي سطحن جي وچ ۾ لاڳاپن جو تجزيو ڪيو ۽ ڪيئن اهي هڪ ٻئي تي تعمير ڪن ٿا.
- مختلف تعليمي ڪمن ۽ جائزي لاءِ سکيا جا مقصد ۽ سرگرميون درجه بندي ڪرڻ ۽ ٺاهڻ لاءِ بلوم جي ٽيڪسونومي لاڳو ڪريو.

دستاويز

مهرباني ڪري هن سيشن لاءِ هيٺ ڏنل دستاويزن جو استعمال ڪريو:

- ٽاسڪ A2: سادي ڪا پيچيده
- بلوم جي ٽيڪسو نومي پڙهن لاءِ دستاويز

ٽريننگ نوٽس
(مهرباني ڪري ڏنل جڳه کي اهم نقطا لکڻ لاءِ استعمال ڪريو)

....

....

....

....

....

....

....

....

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال
سيشن ۾ اهم ويهن وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڌيڪ اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (طريقن تي ٿور ڪريو ۽ عمل ۾ آڻيو. شرڪت ڪندڙن ڪي سکيا واري عمل ۾ مصروف رکڻ لاءِ استعمال ڪيو ويو. اندازو لڳايو ته ڪهڙن طريقن سان ڪم ڪيو وڃي ۽ توهان پنهنجي تربيت سيشن ۾ ڪيئن لاڳو ڪري سگهو ٿا)

ڪهڙي طرح توهان ساڳي ٽريننگ کي مختلف انداز سان ڪرائيندا، ٽريننگ جو نتيجو ڏسندي؟ انهن تبديلين تي غور ڪريو جيڪي توهان سواد، ترسيل مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ کان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ لاءِ شرڪت ڪندڙن جي سکيا تي ۽ تجربي تي اثر پوي ٿو.

يونٽ 4: سبقي منصوبه بندي

مقصد

هن يونٽ جي آخر ۾ تمام شرڪت ڪندڙ قابل هوندا:

- شاگردن جي سکيا جي نتيجن کي بهتر ڪرڻ ۾ موثر سبق جي منصوبه بندي جي اهميت کي سڃاڻي ۽ هڪ سٺي منظم ۽ مشغول ڪلاس روم ماحول کي فروغ ڏيڻ.

- ڏيڻ هڪ جامع سبق پلان جي اجزاء کان واقف ڪيو.
- واضح ۽ ماپيبل سکيا جا مقصد ٺاهڻ ۾ صلاحيت کي ترقي ڪيو.

دستاويز

مهرباني ڪري ڏنل دستاويز هن سيشن لاءِ استعمال ڪيو:

- سبق جي منصوبه بندي جو حصو لڳائڻ جو ڪم.
- مضمون مطابق سبق جي منصوبه بندي – انگريزي ، سائنس ۽ ڪمپيوٽر سائنس

ٽريننگ نوٽس

(مهرباني ڪري ڏنل جڳه اهم نقطا لکڻ لاءِ استعمال ڪيو)

....

....

....

....

....

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال

سيشن ۾ اهم ويهن وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڏيڪ اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

....

....

....

....

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (طريقن تي ٺور ڪريو ۽ عمل ۾ آڻيو. شرڪت ڪندڙن کي سکيا واري عمل ۾ مصروف رکڻ لاءِ استعمال ڪيو ويو. اندازو لڳايو ته ڪهڙن طريقن سان ڪم ڪيو وڃي ۽ توهان پنهنجي تربيت سيشن ۾ ڪيئن لاڳو ڪري سگهو ٿا)

کھڙي طرح توهان ساڳي ٽريننگ کي مختلف انداز سان ڪرائيندا، ٽريننگ جو نتيجو ڏسندي؟ انهن تبديلين تي غور ڪريو جيڪي توهان سواد، ترسيل مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ کان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ لاءِ شرڪت ڪندڙن جي سکيا تي ۽ تجربي تي اثر پوي ٿو.

يونٽ 5: عڪاسي وارو درس

مقصد

هن يونٽ جي آخر ۾ شرڪت ڪندڙ قابل هوندا:

- عڪاسي مشق جي تصور ۽ اهميت کي سمجهو.
- عڪاسي ڪرڻ واري مشق جا مختلف ماڊل ۽ فريم ورڪ ڳوليو.
- ثبوت گڏ ڪريو ۽ تجويز ڪريو.
- تعاون جي عڪاسي کي سارا هيو انهن کي حيدرآباد جي تربيتي ترتيب ۾ ڏنو ويو.

دستاويز

مهرباني ڪري ڏنل دستاويز سيشن لاءِ استعمال ڪريو:

- Brookfield's Lense of Reflection
- Rolf's Model of Reflection
- Schon Reflective Practice

ٽريننگ نوٽ

(مهرباني ڪري ڏنل جگه اهم نقطا نوٽ ڪرڻ لاءِ استعمال ڪريو)

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال

سيشن ۾ اهم ويهڻ وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڏيڪ اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (طريقه ۽ سرگرميون به غور رکه جيڪي شرڪت ڪندڙن کي متوجه رکڻ لاءِ استعمال ڪيا ويا آهن ۽ ڪهڙي طرح توهان استعمال ڪري سگهو ٿا ساڳيا)

....

....

....

....

....

....

....

....

ڪهڙي طرح توهان ساڳي ٽريننگ کي مختلف انداز سان ڪرائيندا، ٽريننگ جو نتيجو نڪرندي؟ انهن تبديلين تي غور ڪريو جيڪي توهان سواد، ترسيل مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ کان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ لاءِ شرڪت ڪندڙن جي سکيا تي ۽ تجربي تي اثر پوي ٿو.

....

....

....

....

....

يونٽ 6: تربيتي ٽول ڪٽ

مقصد

هن يونٽ جي آخر ۾ شرڪت ڪندڙ قابل هوندا:

- موثر ڪميونيڪيشن ۽ پريزنٽيشن جي صلاحيتن کي سڃاڻي ۽ تجزيو ڪيو ته جيئن صاف ۽ فعال ٻڌن، بياني ۽ زباني رابطي جي ٽيڪنالاجي.
- ڪجھ تربيتي مواد ڏاهيو، مثال طور ، هينڊ آئوٽ، بصري امداد ۽ ڊجيٽل وسيلن جيڪي سکيا کي وڌائڻ ۽ تربيت جي مقصدن جي حمايت ڪن.
- گروپ جي بحثن کي آسان ڪرڻ ۽ چيلنج کي منهن ڏيڻ لاءِ ٽيڪنالاجي حاصل ڪريو ۽ مشق ڪريو. تربيتي سيشن دوران حالات.

دستاويز

هن سيشن لاءِ ڪو به دستاويز نه آهي.

ٽريننگ نوٽس

(مهرباني ڪري هن جڳه کي استعمال ڪيو اهم نقطا نوٽ ڪرڻ لاءِ)

....

....

....

....

....

....

....

....

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال
سيشن ۾ اهم ويهڻ وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڏيڪ اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

....

....

....

....

....

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (ڏنل سرگرميون ۾ طريقا به غور ڪريو جيڪي

استعمال ڪيا ويندا آهن سيکارڻ واري عمل ۾ شرڪت ڪندڙن جي وچ ۾)

....

....

....

ڪهڙي طرح توهان ساڳي ٽريننگ کي مختلف انداز سان ڪرائيندا، ٽريننگ جو نتيجو ڏسندي؟ انهن تبديلين تي غور ڪريو جيڪي توهان سواد، ترسيل مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ ڪان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ لاءِ شرڪت ڪندڙن جي سکيا تي ۽ تجربي تي اثر پوي ٿو.

....

....

....

تربيتي مشاهدو جي هدايات

جڏهن مشاهدو ڪيو وڃي ٽريننگ سيشن جو ته اها ڪلاس ۾ آهي يا ڪم جي جا ۽ تي يا ڪنهن ٻني تعليمي هنڌ يا ترقي پذير سيٽنگ ته اهو اهم آهي مشاهدو ڪندڙ ڪنهن به هڪ عنصر کي قدر مهيا ڪندي تاثرات ۽ نظر رکن . پنج خاص شيون ٽريننگ جو مشاهدو ڪندڙ پنهنجي ذهن ۾ رکي سيشن ڪرائيندي وقت.

1. سکيا جا مقصد ۽ گول:

- سمجهو ٽريننگ جي مطلوب نتيجن ۽ مقصدن کي . سيشن دوران شرڪت ڪندڙن کي ڇا سکڻ يا حاصل ڪرڻ جي اميد آهي؟ ۽ اندازو لڳايو ته ڇا سيشن جو مواد انهن مقصدن سان ٺهڪي اچي ٿو ۽ جيڪو هن ٽرينر انهن کي موثر طريقي سان شرڪت ڪندڙن تائين پهچائي ٿو.

2. شرڪت ڪندڙن جي منصروفيت ۽ رابطي:

- ڏسو ته ڪيئن شرڪت ڪندڙ تربيت ۾ آهن . ڇا اهي فعال طور تي حصو وٺندا آهن سوال پڇڻ ۽ تجربات ۾ حصيداري ڪندا آهن؟

- شرڪت ڪندڙن ۽ ٽرينر وچ ۾ رابطي جي سطح کي نوٽ ڪريو ۽ پاڻ ۾ شرڪت ڪندڙن جي وچ ۾ موثر تربيت اڪثر ڪري فعال بحث ۽ گروپ سرگرميون شامل آهن.

3. ٽرينر جو پهچاڻ ۽ ڳالهه ٻولهه:

- ٽرينر جي ڳالهه ٻولهه جي مهارتن تي ڌيان ڏيو. ڇا ٽرينر صاف واضح ۽ سمجهڻ ۾ آسان آهي.

- ٽرينر جي جسماني ٻولي ، آواز جي سر ۽ بصري امداد يا ٽيڪنو لاجي جي استعمال جو مشاهدو ڪيو. موثر ترينر معلومات پهچائڻ لاءِ مختلف طريقا استعمال ڪن ٿا.

4. مواد جي مطابقت ۽ ساخت:

- تربيتي مواد جي ساخت ۽ جوڙ جڪ جو جائزو هو ٿو. ڇا اهو چڱي طرح منظم ۽ منطقي طور تي پيش ڪيو ويو آهي؟
- غور ڪيو ته ڇا مواد شرڪت ڪندڙن جي ضرورتن سان لاڳاپيل آهي ۽ ڇا اهو انهن جي سوالن ۽ خدشات کي حل ڪري ٿو.

5. جائزو ۽ راءِ:

- تربيتي سيشن جي اندر تشخيص ۽ راءِ جا طريقا ڳوليو. ڇا شرڪت ڪندڙن لاءِ پنهنجي سمجھ يا صلاحيتن کي ظاهر ڪرڻ لاءِ موقعا آهن؟
- جائزو وٺوته ٽرينر شرڪت ڪندڙن کي راءِ ڪيئن ڏئي ٿو ۽ ڇا اها راءِ تعميري ۽ مدد گار آهي.

انهن ضروريات کان علاوه مشاهدي ڪرڻ واري لاءِ ضروري آهي ته هو مقصد تي رهي، مڪمل نوٽس وٺي، ۽ مشاهدي کان پوءِ تعميري راءِ ڏيڻ لاءِ تيار رهي. تربيتي مشاهدي جو مقصد اصلاح جي جائن کي سڃاڻڻ ۽ ٽرينر ۽ شرڪت ڪندڙن جي جاري ترقي جي مدد ڪرڻ آهي.

تربيتي مشاهدي جا نوٽس

مهرباني ڪري هن جڳهه کي پنهنجي سائين جي ورتل تربيتي سيشن جي مشاهدي لاءِ استعمال ڪيو.

....

....

....

....

....

....

....

....

يونٽ 7: تنقيدي سوچ

مقصد

هن يونٽ جي آخر تائين ، شرڪت ڪندڙ قابل هوندا:

- تنقيدي سوچ جي افاديت ۽ اهميت جو تجزيو ڪيو.
- ڪجھ تنقيدي سوچ واري حڪمت عملين جي ڳولاءِ تجزيو ڪيو.
- آزاد سکيا ڪي فروغ ڏيڻ ۾ مختلف سي ٽي حڪمت عملين جي اهميت جو اندازو لڳايو .
- تجويز ڪيو ته ڪڏهن ، ڪٿي ۽ ڪيئن هو سي ٽي سکيا جي حڪمت عملين ڪي استعمال ڪري سگهن ٿا.

دستاويز

مهرباني ڪري هن سيشن لاءِ هيٺ ڏنل دستاويزن سان صلاح ڪيو:

- سي ٽي نو هيرا
- با معني مصروفيت لاءِ اثرائتو سوال
- پيهر حاصل ڪرڻ جي تدريسي گرڊ

تربيتي نوٽس

(مهرباني ڪري اهم نقطا لکڻ لاءِ هن جڳهه کي استعمال ڪيو)

پاڻ مرادو سوچڻ وارا سوال

سيشن ۾ اهم ويهن وارا ماڻهو ڪير هئا؟ (هن ٽريننگ سيشن ۾ شامل مکيه تصورن، طريقن يا حڪمت عملي تي غور ڪريو. سڀ کا وڌيڪ اهم بصيرت يا سکيا جي سڃاڻپ ڪريو جنهن تي توهان يقين رکو ٿا ته توهان جي مستقبل جي تربيتي ڪوشش تي مثبت اثر وجهندا)

....

....

....

....

....

مون ڪيئن موثر طريقي سان هن سيشن دوران شرڪت ڪئي؟ (طريقن تي ٺور ڪريو ۽ عمل ۾ آڻيو. شرڪت ڪندڙن کي سکيا واري عمل ۾ مصروف رکڻ لاءِ استعمال ڪيو ويو. اندازو لڳايو ته ڪهڙن طريقن سان ڪم ڪيو وڃي ۽ توهان پنهنجي تربيت سيشن ۾ ڪيئن لاڳو ڪري سگهو ٿا)

....

....

....

....

....

ڪهڙي طرح توهان ساڳي ٽريننگ کي مختلف انداز سان ڪرائيندا، ٽريننگ جو نتيجو ڏسندي؟ انهن تبديلين تي غور ڪريو جيڪي توهان سواد، ترسيل مصروفيت واري حڪمت عملي جي لحاظ کان ڪندا، مجموعي تاثير کي وڌائڻ لاءِ شرڪت ڪندڙن جي سکيا تي ۽ تجربي تي اثر پوي ٿو.

....

....

....

....

....

ايڪشن پلين **Action Plan**

مهرباني ڪري پنهنجي علم ۽ صلاحيتن کي ٽرينر طور استعمال ڪرڻ لاءِ هڪ ايڪشن ايجنڊي جو منصوبو ٺاهيو.

مان هن تربيت دوران حاصل ڪرڻ ڪيل علم ۽ صلاهيتن کي ڪيئن استعمال ڪرڻ جي منصوبا بندي ڪري رهيو آهيان؟

....

....

....

....

....

مان ڪهڙن طريقن سان پنهنجي تربيتي سيشن ۾ سائين ۽ تربيت ڏيندڙن کان مليل راءِ شامل ڪري سگهان ٿو؟
انهن راءِ تي غور ڪيو جيڪي توهان کي TGT دوران سائي شرڪت ڪندڙن ۽ تربيت ڏيندڙن کان مليل آهن. تجزيو ڪيو ته توهان هن راءِ کي پنهنجي تربيتي سيشن ۾ ڪيئن شامل ڪندا ۽ هن جو اثر هڪ تربيت ڏيندڙ جي طور تي توهان جي سيشن جي ترسيل کي وڌائڻ تي پوندو.

منهنجي سهوليت واري انداز جا ڪهڙا پهلو مون کي وڌيڪ بهتر ڪرڻ يا ترقي ڪرڻ لاءِ گهر جن ٿا؟ هڪ تربيت ڏيندڙ جي حيثيت سان پنهنجي قوتن ۽ بهتري جي جائين جو اندازو لڳايو. پنهنجي سهولت واري انداز جي مخصوص پهلوئن کي سڃاڻو جن کي توهان هڪ تربيت ڏيندڙ جي حيثيت سان تربيت ڪرڻ لاءِ بهتر ڪرڻ چاهيو ٿا ۽ توهان انهن ڪرڻ جو منصوبو ڪيئن ناهيو ٿا.

وسيلن جي سفارش
(تمام مدد گار وسيلا لسٽ ڪيو علم جي وڌيڪ حصول لاءِ جيڪي توهان جي ساٿي يا ٽرينر طرفان تجويز ڪيل آهن)

Ice Breaker: Human Bingo (آئس بريڪر؛ هيومن بنگو)

هڪ کان وڌيڪ ملڪن ۾ تعليم ڏني آهي	غير ملڪي ٻولي رواني سان ڳالهايان ٿو	گذريل سالن ۾ هڪ پروفيشنل ڊولپمينٽ ڪانفرنس ۾ شرڪت ڪئي آهي	ڪيترن ئي درجي جي سطحن تي پڙهائڻ جو تجربو آهي
هڪ اعلي ضرورتن يا گهٽ آمدني واري اسڪول ۾ پڙهائڻ جو تجربو آهي	هڪ ڪامياب ڪلاس روم مينيجمينٽ حڪمت عملي ٺاهي ۽ لاڳو ڪئي	والدين يا ڪميونٽي جي شموليت واري پراجيڪٽ سان ڪم ڪرڻ جو تجربو آهي	ساٿين لاءِ پروفيشنل ڊولپمينٽ ورڪشاپ منظم يا ان جي اڳواٽي ڪئي آهي.
استادن جي بدلي يا نوڪري جي ڇنڊڇاڻ واري پروگرام ۾ حصو ورتو آهي	ثقافتي طور تي جوابي تدريسي عملن کي لاڳو ڪيو آهي	مؤثر انداز ۾ ترتيب ڏيڻ واري حڪمت عملي (Formative Assessment) استعمال ڪرڻ جو تجربو آهي	هڪ جامع يا خاص تعليمي سيٽنگ ۾ پڙهائڻ جو تجربو آهي
ڪلاس روم ۾ مختلف هدايتن تي عمل ڪرائڻ جو تجربو آهي	تعليم جي عنوان تي ڪو مقالو يا ڪتاب پبلش ڪيو آهي	بين استادن جي رهنمائي يا ڪوچنگ ڪرڻ جو تجربو آهي	ٽيچنگ جي بنياد تي ايوارڊ يا سڃاڻپ حاصل ڪئي آهي
ٽيڪنالاجي کي پنهنجي تدريسي عمل ۾ موثر طريقا سان ڳنڍيو آهي	ڪنهن خاص مضمون تي مهارت حاصل آهي (مثال طور، ميٿميٽڪس، سائنس)	آن لائن يا هائبرڊ ڪلاسز پڙهائڻ جو تجربو آهي	پنهنجي ڪلاس ۾ پراجيڪٽ تي ٻڌل سکيا کي لاڳو ڪرايو آهي

Task 4 Jigsaw Reading (جگسا پڙهڻ)

HEUTAGOGY پاڻ حاصل ڪيل علم	ANDRAGOGY وڏن جي تعليم	PEDAGOGY ٻارن جي تعليم	
شاگرد هڪ ئي تي دارومدار ڪندا آهن. نون تجربن کي سکڻ جو ذريعو سمجهندا آهن. هُو پنهجي تعليم جي ذميواري پاڻ سنڀالي سگهندا آهن.	وڏي عمر وارا يا بالغ شاگرد آزاد هوندا آهن. هُنن کي آزادي ڪپندي آهي ۽ هو پاڻ علم جي ڳولها ڪندا آهن.	شاگرد جو دارومدار ٻين تي هوندو آهي. استاد فيصلو ڪندو آهي ته ڪڏهن، ڪيئن ۽ ڇا ڪرڻو آهي.	دارومدار
استاد ڪجھ وسائل فراهم ڪندو آهي پر شاگرد پاڻ فيصلو ڪندو آهي ته هنن وسائلن کي سکڻ لاء ڪيئن استعمال ڪرڻو آهي.	بالغ شاگرد پنهجي ۽ ٻين جي تجربي مان سکندا آهن.	شاگرد وٽ معمولي وسائل هوندا آهن. استاد مختلف طريقن سان شاگرد جي ذهن ۾ علم ويهارڻ جي ڪوشش ڪندو آهي.	تعليمي وسائل
تعليم اڳواٽ ڪان ئي طئي ٿيل نتيجن جي لاء ڪون هوندي آهي. ضروري ناهي ته ڇاڻ ڪنهن ضرورت مطابق حاصل ڪجي،پر ڇاڻ حاصل ڪرڻ شاگرد جي سکڻ جي جذبي تي انحصار ڪري ٿي.	بالغ شاگرد اُن مهل سکيا وٺندا آهن جڏهن هنن کي ڪنهن به ڄاڻ جي ضرورت پوندي آهي يا هو وڌيڪ سٺو ۽ بهتر ڪم ڪرڻ چاهيندا آهن.	نيٺن اينڊڙ درجي تائين پهچڻ جي ڪوشش	تعليم حاصل ڪرڻ جو ڪارڻ

HEUTAGOGY پاڻ حاصل ڪيل علم	ANDRAGOGY وڏن جي تعليم	PEDAGOGY ٻارن جي تعليم	
شاگرد هڪ ٻي تي دارومدار ڪندا آهن. نون تجربن ڪي سکڻ جو ذريعو سمجهندا آهن. هُو پنهجي تعليم جي ذميواري پاڻ سنڀالي سگهندا آهن.	وڏي عمر وارا يا بالغ شاگرد آزاد هوندا آهن. هُنن کي آزادي ڪپندي آهي ۽ هو پاڻ علم جي ڳولها ڪندا آهن.	شاگرد جو دارومدار ٻين تي هوندو آهي. استاد فيصلو ڪندو آهي ته ڪڏهن، ڪيئن ۽ ڇا ڪرڻو آهي.	**دارومدار**
استاد ڪجھ وسائل فراهم ڪندو آهي پر شاگرد پاڻ فيصلو ڪندو آهي ته هنن وسائلن کي سکڻ لاء ڪيئن استعمال ڪرڻو آهي.	بالغ شاگرد پنهجي ۽ ٻين جي تجربي مان سکندا آهن.	شاگرد وٽ معمولي وسائل هوندا آهن. استاد مختلف طريقن سان شاگرد جي ذهن ۾ علم ويهارڻ جي ڪوشش ڪندو آهي.	**تعليمي وسائل**
شاگرد مسئلي جي حل کان اڳتي وڌي ڪري احتياطي اُپاء وٺڻ جي ڪوشش ڪري سگهندا آهن. هُو پنهنجي ۽ ٻين جي تجربن ۽ اندروني ڪيفيتُن کي استعمال ڪندا آهن، جنهن ۾ سوچ ويچار، ماحولياتي جائزو، لاڳاپا ۽ احتياطي اُپاء شامل آهن.	بالغن جي تعليم ڪنهن به مسئلي جي حل يا ڪنهن ڪم کي مڪمل ڪرڻ جو مرڪز هوندو آهي.	تعليم خاص مضمون موجب هوندي آهي. ڏنل نصاب ۽ گريڊ جي حساب سان مضمون کي پڑهايو ويندو آهي.	**تعليم جو بنيادي نقطو**

Hand Out 4 a: Application of Bloom's Taxonomy

بلوم جي درجه بندي جو اسعمال ؛

تعارف ؛- بلوم جي درجه بندي تاهي وئي ته جئين استاد (ٽيچرز) هڪ مشترڪه زبان جي ذريعي سکيا ۽ جائزي جي طريقه ڪاري تي ڳالهائي سگهن. سکيا جي خاص نتيجن کي ان درجه بندي ذريعي (عقلي) سطح تي جائزي وٺڻ لاءِ استعمال ڪيو ويندو آهي.

هيٺ ڏنل ٽيبل هيٺين کان مٿانهين سطح جي سوچ کي هر شعوري سطح تي وضاحت ڪري ٿي. تعليمدان جو بلوم جي(Taxonomy) درجه بندي کي استعمال ڪرڻ جو مقصد اهو هوندو آهي . شعوري سکيا جي نتيجن کي انڪري ڏنو ويندو آهي ته جئين ان کي وڏي پيماني تي تعليمي مقصدن لاءِ ڪئين ٿو استعمال ڪري سگهجي، انجا مکيه فقرا انهن مهارتن جو انهي عمل دوران جائزو وٺڻ لاءِ استعمال ڪري سگهجن ٿا.

سکيا جا نتيجا؛ سکيا جا نتيجا اهي آهن جيڪي اوهان چا هيو ٿا ته توهان شاگرد ڪنهن خاص سبق يا عام طور ٿي پوري ڪورس مان سکن ، سکيا جي نتيجن جو هدف تبديلي لاءِ حاصل ڪيل علم ، مهارتون ۽ رويو هوندو آهي. بلوم جي درجه بندي (Taxonomy) خاص طور تي شعوري علم ، مهارتون حاصل ڪرڻ (Psycho Motor Domain) ۽ جذباتي رجحان (Affective Domain) کي وڌائڻ هوندو آهي.

سکيا جي نتيجن جي نشاندهي ٽيچر کان سوا ۽ بيا ماڻهو به ڪري سگهن ٿا جئين رياستي يا محڪما تي معيار . بلوم جي درجا بندي جائزي جي طريقن ۽ ذيلي مقصدن جو پورائو ڪرڻ لاءِ هڪ بنياد فراهم ڪري سگهي ٿي ان ڳالهه کي خاص طور تي نوٽ ڪيو وڃي ته سکيا جا نتيجا پاڻ مقصد آهن نه ڪي انهن کي مقصدن کي حاصل ڪرڻ لاءِ ڪيل سرگرميون. نتيجاوسيع عالمي نتيجن جي ڪيٽگريز (قسمن) ۾ ودهائي سگهجن ٿا جن ٿي حاصل لاءِ ڪيئي سال لڳي سگهن ٿا ۽ اهي اسان لاءِ انهن تعليمي مقصدن ۽ تعليم جو رخ متعين ڪري سگهن ٿا . اهي نصاب ٺاهڻ لاءِ رهنمائي ڪري سگهن ٿا جنهن ۾ هفتا ۽ مهينا به لڳي سگهن ٿا ته جئين اهي ڪنهن خاص سرگرمي ، سبق ، تجربي ۽ مشقن تي زور وٺائي سگهن.

درجا بندي جو استعمال؛

درجا بنديون انڪري ٺاهيون ويندلون آهن ته جئين اهي ڪنهن بنيادي خاڪي جي تسلسل کي منظم ڪرڻ لاءِ بنياد فراهم ڪري سگهن بلوم جي درجا بندي طور تي ڪنهن ڪورس جي سکيا جي نتيجن تي زور وٺائڻ لاءِ استادن لاءِ ٺاهي وئي آهي. ان لاءِ ڪيئي سبب آهن ته استاد بلوم جي درجا بندي جو اسعمال چو ڪن. ابتدائي طور تي انکي ماڻهو جي تعليمي عمل جي سمجهه حاصل ڪرڻ لاءِ استعمال ڪري سگهجي ٿو. استاد پيچيده سطح جي شعوري ترقي کي ڏسي ۽ سمجهي سگهي ٿو ۽ اهوبه ته هيٺين سطح جي مهارتن کي مٿانهين سطح جي سوچ (جئين يا داشت ۽ گزريل مسئلن کي سمجهڻ) ڪيڪئين تعمير ڪري سگهجي ٿو.

ان سمجھ کي استعمال ڪندي استاد کي پنھنجي مواد جي ترجيح ۽ سبق جي ترتيب ڏيڻ ۾ سھولت ٿئي ٿي جنھن ھو ڪلاس ۾ وقت جو وڌو ۾ وڌا استعمال ڪري سگھي. مثال طور تي مٿانھين سطح جون مھارتون متعارف ڪرائڻ کان اڳ انھن جون ھيٺين سطح جون مھارتون (جنين حقيقتن ئي ياد ڪرڻ) جوڙي سگھجن ٿيون . موجوده تعليمدانن کي نصابي ضرورتن ۽ منجھائيندڙ معيارن ڪري ٿي ھڪ اھڙو ڍانچو جيڪو انھن معيارن کي نيندڙن ٽڪڙن ۾ ورھائي جيڪي انھن کي روزمره جي بنيادن تي ڪلاس ۾ پڙھايو ويندڙ سبق جا مقصد تائين رسائي ڏيئي سگھي ٿي. جنين مختلف سطحن تي مختلف تدريسي طريقه ڪار جي ضرورت پوي ٿي ائين ئي انھن جو جائزو وٺڻ لاءِ به مختلف طريقن جي ضرورت پوي ٿي. بلوم جي درجو بندي کي ھڪ چيڪ لسٽ جي طور تي استعمال ڪري سگھجي ٿو ته ڪنھن به شجي جي سڀي سطحن جو جائزو ودتو ويو آھي ته اھي پڙھائي جي طريقه ڪارن سان ھم آھنگ آھن يا نه؟ اھڙي طرح اھا درجا بندي جائزو وٺڻ جي طريقه ڪار، تدريسي مواد ۽ انھن ۾ جيڪي ڪمزوريون آھن انھن ۾ مستقل مزاجي برقرار رکڻ جي ڪم کي آسان بڻائي ٿي. حقيقي طور تي بلوم جي درجا بندي علم جي ميدان تي ھڪ رخي زور پرڻ جي عمل جو نالو آھي. موجوده نسخو (Version) جيڪو اينڊرسن ۽ ڪراٿول (2001) ۾ ترتيب ڏنو آھي اھو ٻن جاين (Areas) جي وچيم لاڳا پي کي نمايان ڪري ٿو ۽ کين تسليم ڪري ٿو اھي آھن ؛ شعوري طريقي ڪار علم جو متن .

اينڊرسن ۽ ڪراٿول برائي درجا بندي کي اپ ديٽ ڪرڻ جا به سبب بڌائين ٿا. اھي انجي علمي نتيجن تي بيھ زور پرين ٿا جيڪو ان وقت کان اڳيدو ھو پر جيڪو جديد تعليمدانن جي مدد ڪري ٿو ۽ ان ۾ نئي نفسياتي ۽ تعليمي تحقيق کي شامل ڪري ٿو . انھن جي جديد ۽ سڌريل نسخي (Version) ۾ شعوري طريقي ڪار کي فعل (Verb) جي طور تي ۽ علمي متن کي اسم (Noun) جي طور تي پيش ڪيو ويو آھي. تشخيص (تجزيي) ۽ ترڪيب جي سطحن جي تبادلي سان گڏو گڏ جن کي اھي تخليق (Creation) جو نالو ڏين ٿا اھي علم جي مختلف سمتن جي بيھ وضاحت ھن ربت ڪن ٿا؛

1) حقائق تي بڌل علم ؛ ڪنھن به شجي جي بنيادي عنصرن جن جي ھڪ شاگرد کي ڄاڻ ھئيڻ گھر جي اھو ھي ته شاگرد کي بنيادي اصطلاح سازي ۽ انجي مخصوص تفصيلات کي حل ڪرڻ جي قابل ھئڻ گھر جي.

2) نظرياتي علم؛بنيادي حقيقن جو علم جو باھمي تعلق جيڪو اھو ظاھر ڪري ته مختلف عنصر ياڻ ۾ ڪئين ڪم ڪن ٿا جنين ؛ڏ درجا بنديون، قسم (اضاف) اصول ، فارمولا، نظريا، مادل ۽ ڍانچا.

3) طريقه ڪاري علم؛تفتيش (جانچ پڙتال) جاه طريقا ، مهارتون ، الگورٿيم، ٽيڪنيڪون وغيرو ڪئين ڪيون وڃن ٿيون ۽ انهن کي استيمال ڪرڻ ، جانچ پڙتال ڪرڻ ۽ انهن جو تجربو ڪئين ڪيو وڃي ٿو.

4) ماورائي عقل علم ؛ پنهنجي عقل جو يلم ۽ ادراڪ جيڪو سڪيا جي حڪمت عملين ، سياق و سباقي ۽ شرائطي علم جيڪو شعور ، ڪمن ۽ پنهنجي ڄاڻ تي مشتمل هجي.

ٽاسڪ 5 ؛ ٽول ڪٽ W 1 H 5

15
mins

ڇا

> مهرباني ڪري هتي لکو<

ڇو

> مهرباني ڪري هتي لکو<

ڪٿي

> مهرباني ڪري هتي لکو<

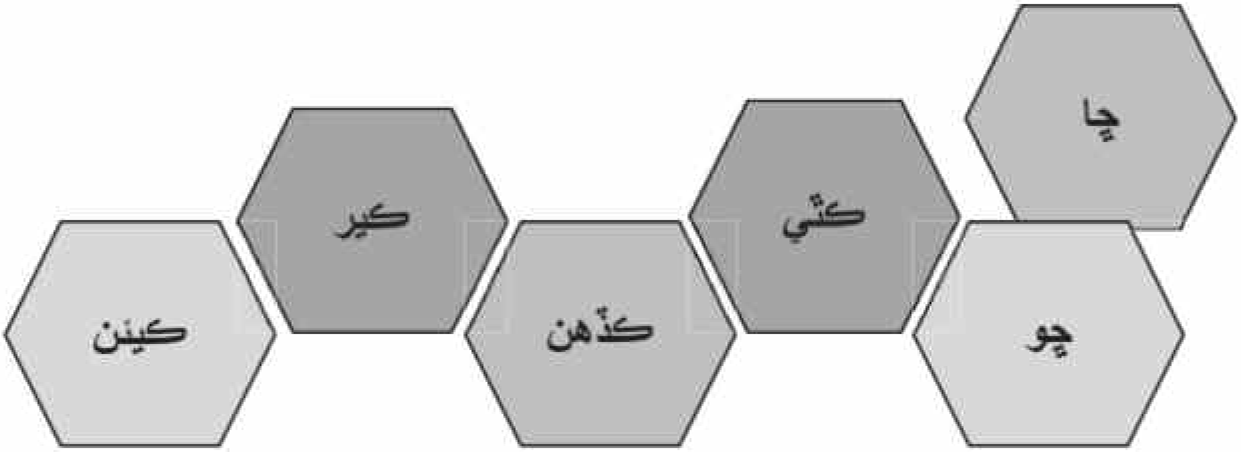

ڪڏهن

> مهرباني ڪري هتي لکو<

ڪير

> مهرباني ڪري هتي لکو<

ڪيئن

> مهرباني ڪري هتي لکو<

Bloom’s Taxonomy

بلوم جي درجا بندي تعليمي سکيا جي مقصد درجا بندي جي ترتيب وار جوڙ جڪ جو هڪ سيٽ آهي جيڪو مخصوص ڪان پيچيدگي جي ليول تائين هجي ٿو . تعليم دانن بلوم جي درجا بندي کي جائزي (امتحانن ٽيسٽن وغيره) ، نصاب (تمام تعليمي سرگرمين وغيره) ۽ تدريسي طريقن جنين سوال پڇڻ وغيره متعلق رهنمائي ڪرڻ ۽ چاڻ ڏيڻ مخصوص تي استعمال ڪيو آهي. ان ماڊل کي ان جي خالق Benjamin Bloom پٺيان نالو ڏنو ويو آهي.

بلوم جي درجا بندي کي بلوم Bloom 1956 ۾ ٺاهيو جيڪو ڪيني ڏهاڪن کان تعليمي سکيا جي مقصدن ۽ نتيجن جي ترتيب وار جوڙ جڪ ۾ بنيادي پٿر جو ڪردار ادا ڪندو رهيو آهي. 2001 ۾ تعليمي نفسيات دانن جي هڪ گروھ بلوم جي درجا بندي بيھ نظرثاني ڪري انکي جديد تعليمي عمل ۽ نظريات سان هم آهنگ ڪيو آهي. بلوم جي نظر ثاني ٿيل درجا بندي تبديل ٿيل تعليمي پس منظر ۾ متحرڪ سکيا (Active Learning) تنقيدي سوچ ۽ ان جي عملي دنيا ۾ استعمال تي زور ڀري ٿي.

بلوم جي نظر ثاني ٿيل درجا بندي شعوري مهارتن جي ڇهن مرحلن (Levels) کي برقرار رکي ٿي پر انهن کي مٽتا ڏيندي انهن جا نالا ڪم کي ظاهر ڪندڙ فعلن (Action Verbs) ۾ تبديل ڪري ٿي. سڌي وڌندڙ ترتيب تحت پيچيدگي ڏانهن ويندڙ فعل (Verbs) هي آهن؛ ياد رکڻ Remember سمجهڻ (Understand) استعمال ۾ آڻڻ (Apply) تجزيو ڪرڻ (Analyze) جائزو وٺڻ (Evaluate) ۽ تخليق ڪرڻ (Create) هر سطح هڪ مختلف شعوري سرگرمي کي پيش ڪري ٿي يادداشت کان وٺي نون خيالن جي جوڙ جڪ تائين.

ياد ڪرڻ جي سطح تائين سکندڙن کان اها توقع ٿي ڪجي ته هو حقائق ۽ معلومات کي ياد ڪندا. اهو اڳواٽ سکيل چاڻ کي ٻيهر ياد ڪرڻ جوعمل آهي. ياد ڪرڻ جي ان سطح لاءِ جيڪي فعل (Verb) استعمال ڪجن ٿا اهي هي آهن؛ بيان ڪريو (Define) سڃاڻپ ڪريو (Identify) فهرست لکو (List) تلاوت ڪريو (Recite). انهن سرگرمين لاءِ استاد ڪلاس روم ۾ فليش ڪارڊ سوال، حاڪپي جو رانديون، ڪرائي سگهن ٿا ته جنين شاگردن جي بنيادي تصورن جي سمجھ جو جائزو وٺي سگهن.

سمجھ جي سطح پارن جي سمجهڻ ۽ تصورن ۽ خيالات جي وضاحت ڪرڻ جي صلاحيت تي زور ڀري ٿي. هن ۾ سکندڙ مواد کي سمجهڻ ۽ انجي پنهنجن لفظن ۾ تشريح ڪرڻ ، انهن جو خلاصو (Summary) بيان ڪرڻ ۽ شين کي سادن لفظن ۾ بيان ڪرڻ جي صلاحيت کي ظاهر ڪري ٿو. ان سان لاڳا پيل (Verb) هي آهن؛ وضاحت ڪريو (Explain) بيان ڪريو (Describe) مختصر ڪريو (Summarized) ۽ پيشگوئي ڪريو وغيره. سمجھ پيدا ڪرڻ لاءِ تعليمي ماهر شاگردن کي بحث و مباحثي ، تصورات جو ناهڻ، اسٽوري بورڊنگ جهڙين سرگرميون ڪرائي سگهن ٿا.

Apply Level شين کي استعمال ۾ آڻڻ جي سطح تي شاگردن کي سندن چاڻ ۽ سمجھ نين حالتن ۾ استعمال ڪرڻ لاءِ انهن سرگرميون ۾ شامل ڪيو ويندو آهي. سکندڙ تصورات، اصول ، ۽ طريقي ڪار کي استعمال ڪندي پنهنجو ڪم مڪمل ڪندا آهن. هن سطح تي شين جي عملي استعمال ۽ انجي حقيقي دنيا سان تعلق / لاڳاپي تي زور ڏنو ويندو آهي. هن سطح تي استعمال ٿيندڙ Verb هي آهن؛ لاڳو ڪريو (Apply) حل ڪريو (Solve) استعمال ڪريو (Use) ۽ عملي مظاهرو ڪريو (Demonstrate). استاد شاگردن کي حقيقي ۽ مستند منظر ڏيکاري انهن کي لاڳو ڪرڻ لاءِ همٿائي سگهن ٿا. انهي استعمال لاءِ انهن کي سکيل تصورات ۽ مهارتن جي ضرورت پوندي آهي.

درجا بندي کي اڳتي وڌائيندي اسين تجزيو ڪرڻ (Analyze) جي ليول تي پهچون ٿا. ان درجي تي سکندڙ معلومات کي جانچي، نمونن کي سڃاڻي ۽ پيچيده خيالات کي انهن جي جزياتي حصن ۾ تقسيم ڪري ٿو . تجزيو ڪرڻ لاءِ تنقيدي سوچ ۽ ڳانڍيا پا جوڙڻ جي صلاحيت جي ضرورت پوي ٿي. فعل (Action Verbs) جن جو تعلق تجزيو ڪرڻ (Analyze) ڪرڻ سان آهي. اهي هي آهن؛- تجزيو ڪرڻ (Analyze) فرق معلوم ڪريو (Differentiate) منظم ڪريو (Organize) ۽ ڀيٽيو (Compare) . شاگردن ۾ تجزيي جي لاءِ تعليمي ماهر شاگردن کي چوندا ته هو ڪيس اسٽڊيز ، بيٽا ۽ نصاب جي وڍڪٽ ڪن.

سکنڌڙ معلومات جي معيار ، انجي مستند هجڻ (اعتباريت) ۽ قدرو قيمت جو جائزو وٺندو آهي. اهي معيار (اصولن)، شاهدين جي بنياد تي فيصلو ڪري عقلي رائي ۽ تجزيو ۽ تشخيص جوڙيندو آهي. جائزو وٺڻ (Evaluate) جي سطح تي فعل (Action Verb) استعمال ٿيندا آهن اهي هي آهن؛ - جائزو وٺو (Evaluate) ، جواز ڏيو (Justify)، تنقيد ڪريو ۽ قدرو قيمت معلوم ڪريو.

بلوم جي درجا بندي جي اعلي ترين سطح آهي خيالات، نظريات ٺاهڻ (Create) . هن سطح تي سکنڌڙ نوان خيالات ، ڊزائن ۽ حل تخليق ڪندو آهي. تخليق ۾ اصليت ۽ نواڻ (ايجاديت) هوندي آهي. ٺاهيو،(Design) لکو (Compose) اڏيو / ٺاهيو (Construct) ۽ ايجاد ڪريو (Invent) هي اهي فعل (Action Verb) آهن جيڪي هن سطح سان لاڳا پيل آهن. استاد پروجيڪٽ بيڊ سکيا (Project Based Learning) فنڪارانه اظهار ۽ معاملات (مسئلن) کي حل ڪرڻ (Problem Solving) جي ڪمن ذريعي تخليقيت کي هٿي ڏياربندا آهن.

بلوم جي نظرثاني ٿيل درجا بندي جديد تعليمي اصولن ، متحرڪ سکيا، تنقيدي سوچ ۽ مستند سياق و سباق ۾ ڄاڻ کي لاڳو ۾ هم آهنگ آهي. تعليم ۾ ان درجا بندي کي لاڳو ڪرڻ جا ڪيئي فائدا آهن.پهريون فائدو اهو آهي ته هي درجا بندي سکنڌڙ تي مرڪوز (Learner – Centered) طريقي کي همٿائي ٿي . عملي شموليت ۽ اعلي درجي سوچڻ جي مهارتن کي استعمال ڪندي تعليمي ماهر شاگردن ۾ گهري سمجهه ۽ ڄاڻ کي برقرار رکڻ جي عمل کي پيدا ڪري سگهن ٿا.

بول جي نظرثاني ٿيل درجا بندي ايڪهين صدي جي مهارتن کي ترقي وٺائڻ لاءِ همٿائي ٿي. اڄ جي تيزي سان ارتقا ڪندڙ دنيا ۾ شاگردن کي حقائق کي ياد رکڻ کان وڌيڪ شين جي ضرورت آهي. انهن کي پنهنجي ڄاڻ پيچيده مسئلا حل ڪرڻ ، معلومات جو تنقيدي تجزيو ڪرڻ ۽ انهن جا تخليقي حل جوڙن جي قابل هئڻ گهر جي. نظر ثاني تيل درجا بندي کين تعليمي توڙي عملي زندگي ۾ ڪاميابي ٿيڻ لاءِ مهارتن سان ليس ڪري ٿي.

مزيد اهو ته اها نظرثاني تيل درجا بندي ڪلاس ۾ ٽيڪنالوجي کي ان سان سلهاڙڻ ۾ مدد ڪري ٿي. ڊجيٽل آلات ۽ وسيلا متحرڪ سکيا ، گڏيل تعاون جي سرگرمين ۽ تخليقي پرو جيڪٽس کي اثرائتي نموني سان استعمال ڪرڻ ۾ مدد ڏني ٿي. مثال؛ آن لائن نقالي، مجازي حقيقت کي شاگردن جي سمجهه ۽ تصورات کي استعمال ڪرڻ جي صلاحيت ۾ مدد ڏيني ٿي.

نظر ثاني ٿيل درجا بندي جائزن جي نمونن کي به بهتر ڪري ٿي. روايتي امتحان جيڪي محض ياداشت ۽ ڌنئي کي فوڪس ڪري ٿو ان سان پار جي صلاحيتن کي معلوم نٿو ڪري سگهجي.امتحان ۽ جائزي جي مختلف طريقن کي شامل ڪندي تعليمي ماهر شاگردن جي سکيا جي نتيجن ۽ انهن جي ترقي کي معلوم ڪري سگهن ٿا.

ان جو نتيجو ڪڍندي ، اسان اهو چئي سگهون ٿا ته بلوم جي درجا بندي هڪ اهڙو قيمتي ڍانچو (Frame Work) آهي جيڪو جديد تعليمي روايتن سان هم آهنگ آهي. متحرڪ سکياتي زور ڏيندي هي درجا بندي تنقيدي سوچ ۽ عملي زندگي ۾ انجي لاڳوئيڻ سان گڏوگڏ ايڪهين صدي مهارتن سان ليس ڪري ٿي. انکي تعليمي ميدان ۾ نافذ ڪرڻ جو عمل سکنڌڙ کي فوڪس ڪرڻ، تخليقيت ۽ نواڻ سان گڏ و گڏ کين زندگي پر سکنڌڙ ۽ با خبر آفاقي شهري بڻائي ٿي. جڏهن تعليم اڳتي وڌندي هي درجا بندي سکڻ ۽ سکائڻ جي معيار کي بهتر بڻائندي.

Lesson Planning Component Placement Task

ٽاسڪ:- هيٺ ڏنل سوال پڙهو ۽ انهن جي درجا بندي مقصد ۾ هڪجهڙائي جي بنياد تي ڪريو ، ۽ ڪين A ڪان F تائين مناسب هيڊنگز هيٺ رکو.

A. سکيا جي هدايتن جي سيٽنگ.

B. منظر جي سيٽنگ.

C. خاص سکيا جي سرگرمين جي رٿابندي ڪريو.

D. استادن جي مددي مٽيريل جي مختص ڪرڻ.

E. سمجھ کي چيڪ ڪرڻ لاءِ رٿابندي ڪرڻ.

F. هڪ حقيقي ٽائيم لائين ٺاهڻ.

1. منهنجي سکيا جي مقصدن جي لسٽ ڏانهن ويندي اهو ڏسڻ ته ڪهڙي سرگرمي شاگردن کان ڪرانجي جو معلوم ٿئي ته انهن مان ڪهڙا مقصدحاصل ڪيا ويا آهن؟
2. آءُ انهن کي ڇا سمجهائڻ چاهيان ٿو ۽ اهو ڏسڻ ته هو ڪهڙي ٿئي کي ڪرڻ جي قابل ٿي ويا آهن؟
3. آءُ هن خاص سبق مان ڇا اخذ ڪرڻ (ڪڍڻ) چاهيان ٿو؟
4. عنوان جو تعارف ڪرائڻ لاءِ آءُ ڇا ڪندس؟
5. سبق جو عنوان ڇا آهي؟
6. آءُ شاگردن کي ڇا سکائڻ چاهيان ٿو؟
7. ڇا سبق شاگردن جي ترقياتي سطح لاءِ مناسب طور تي چيلينجنگ آهي يا نه؟
8. ڇا سبق ۾ اهڙا موقعا آهن جيڪي مختلف سکندڙن جي ضرورتن کي پورو ڪري سگهن؟
9. ڇا اهو ڪم شاگردن کي ان ڪم ۾ شامل ڪري ان ۾ سندن شوق کي برقرار رکندو؟
10. ان ڪم کي وڌيڪ مزيدار ۽ با معني ڪئين بڻائي سگهجي ٿو؟
11. ٻارن جي سمجھ معلوم ڪرڻ لاءِ آءُ ڪهڙا سوال ڪندس؟
12. آءُ شاگردن کان ڇا ڪرائيندس جو هو ان کي بيان ڪري سگهن جيڪو هو ڪري رهيا هجن؟
13. ان ڪم کي مڪمل ڪرڻ لاءِ ڪهڙا وسيلا ۽ سامان کپندو؟
14. ڇا وسيلا آساني سان دستياب ۽ قابل پهچ آهن؟
15. هر سرگرمي ۾ ڪيندو صقت لڳندو ۽ هر سرگرمي لاءِ وڌيڪ وقت لاءِ رٿا بندي ڪريو
16. مونکي ڪئين معلوم ٿيندو ته شاگرد عنوان بابت ڇاڻ رکي ٿو ۽ انهن جي ذهن ۾ ان بابت هو اڳواٽ ڇا ڇاڻ رکي ٿو؟

17. ان موضوع متعلق عام طور تي ڪهڙا نظريات يا غلط فهميون آهن جن جي باري ۾ شاگردن کي ڇاڻ آهي يا رکي سگهي ٿو؟

سوال نمبر	هيڊنگز
	a. سکيا جي هدايتن جي سيٽنگ
	b. منظر کي سيٽ ڪرڻ
	c. سکيا جي مخصوص سرگرمين جي رٿا بندي
	d. استادن جي مددي سامان کي مختص ڪرڻ
	e. پار جي سمجھ جانچڻ لاءِ رٿا بندي ڪرڻ
	f. هڪ حقيقي ٽائيم لائين ٺاهڻ

Brookfield's Lenses of Reflection
بروک فیلڈ کے غوروفکر کے عدسے

ٹاسک /تصور	**خود گزشتگی عدسہ/نظر** جس کے ذریعے افراد اپنے تدریسی عمل پر غور کر سکتے ہیں۔	**طلباء کی نظر سے** طلباء کے نقطہ نظر سے	**رفقائے کار کی نظر سے** رفقائے کار کی رائے	**تجریدی/نظریاتی عدسہ /نظر** تعلیمی نظریات اور تحقیق

Rolfe's Framework for Reflective Practice:

نمبر شمار	What هڪ تجربي کي بيان ڪريو.	So What ان تجربي کي سمجهڻ لاءِ ان جو تجزيو ڪريو.	Now What مستقبل ۾ بهتري لاءِ ڪمن جي تشخيص ڪريو.

Schön's Reflective Practice:

Looking back at your two days experience during the sessions, reflect and mention instances where you

1. Had reflection-on-action (reflecting after an experience)

1) (ڪنهن تجربي ٿي وڃڻ کان پوءِ) ان تي غور ويچار ڪيو.

2. Had reflection-in-action (reflecting during an experience).

2) (ڪنهن تجربي دوران) ان تي غور ۽ ويچار ڪيو.

- سوالن يا مسئلي جي سڃاڻپ ڪرڻ :- مسئلي يا سوال جي واضح وضاحت ڪريو جنهن ۾ تنقيدي سوچ جي ضرورت پوي ٿي. ان ڳالھ کي يقيني بڻايو ته جنهن شئي کي حل ڪرڻو آهي انجي اوهان کي واضح سمجھ آهي.
- معلومات گڏ ڪرڻ :- سوال سان لاڳاپيل جيڪا به معلومات، ڊيٽا ۽ شهادتون آهن انهن کي گڏ ڪريو. قابل اعتبار وسائل استعمال ڪريو ۽ جامع سمجھ حاصل ڪرڻ لاءِ مختلف زاوين تي غور ڪريو.
- معلومات جو جائزو وٺو:- معلومات جي جانچ پڙتال ڪريو ۽ انکي مختلف حصن ۾ ورهايو . مکيه خيالات، دلائل ۽ اندازن جي سڃاڻپ ڪريو . معلومات ۾ موجود نمونن ، لاڳاپن ۽ ان ۾ موجود غير مستقل شين کي ڏسو.
- گواهين جو جائزو وٺو:- سنديت ، اعتباريت ۽ انهن جي پاڻ ۾ لاڳاپي جو جائزو وٺو . دلائل جي مضبوط ۽ ڪمزور پاسن تي غور ڪريو . معلومات جي صحيح هجڻ جو تعين ڪريو ۽ ڏسو ته آيا اوهان جي اندازن جي مدد ڪري ٿي يا انهن کي چيلينج ڪري ٿي.
- متبادل ڳاهيو:- سوال يا مسئلي جا ممڪنه حل يا زاويه ڏسو. تخليقي ۽ تفاوتي سوچ جي همت افزائي ڪريو . مختلف طريقن ۽ نقطه نظر تي غور ڪريو جيڪي مختلف زاوين ۾ حل پيش ڪن.
- اثرات ۽ نتيجن تي غور ڪريو:- هر متبادل جي اثرات ۽ نتيجن تي غور ڪريو گهٽ مدائتي ۽ گهڻ مدائتي منفي ۽ مثبت اثرات تي غور ڪريو. هر آپشن (Option) جي اخلاقي، سماجي ۽ عملي اثرات جو جائزو وٺو.
- هڪ معقول فيصلو ڪريو:- تجزيي ۽ جائزي تي مشتمل هڪ معقول فيصلو ڪريو. عقلي نتيجاڪڊو جيڪي گواهين ۽ عقل تي مشتمل هجن. نئي معلومات يا گواهي ملڻ تي پنهنجي فيصلي تي نظر ثاني ڪريو.
- ڳالھ ٻولھ ۽ عملي قدم کڻو:- هڪ عقلي دليل ۽ گواهي جي ذريعي پنهنجي فيصلي کي ماڻهن تائين پهچايو. پنهنجي تنقيدي سوچ تي ٻڌل چونديل حل تي عمل ڪريو.
- (Process) طريقه ڪار تي ويچار ڪريو:- تنقيدي سوچ جي طريقه ڪار تي غور ويچار ڪريو. پنهنجي سوچ قوتن ۽ حدن تي غور ڪريو ۽ بهتري جي پاسن تي غور ڪريو. موٽ حاصل ڪريو ۽ پنهنجي تجربن مان سکندي پنهنجي تنقيدي سوچ کي بهتر ڪريو.

بامعنيٰ شموليت کي يقيني بڻائڻ لاءِ اثرائتا سوال

سکڻ ۽ سيکارڻ دوران سوال پڇڻ لاءِ مختلف عوامل ذهن ۾ رکڻ کين ته جئين اهو يمل اثرائتو ٿي سگهي ۽ هڪ با مقصد شموليت کي هٿي ڏئيي سگهي. اهي عوامل هن ديت آهن.

1) مقصد؛ اهو يمل سوال پڇڻ جي مقصد کي واضح کري ته آيا اهو ٻار جي سمجهه جو کاٿو ٻگائڻ، تنقيدي سوچ، مقالمي کي هٿي ڏيڻ ۽ غور ويچار لاءِ کيو آهي . سوال پڇڻ جو مقصد انجي قسمن لاءِ رهنمائي ۽ گهريل نتيجا حاصل کرڻ ۾ مدد ڏئي ٿو.

2) سکڻ جي مقصدن کي ترتيب ۾ آڻڻ؛ اهو يمل ان ڳالهه کي يقيني ٿو بڻائي ته سوال پڇڻ جو عمل گهريل سکيا جي مقصدن جي سيدهه ۾ آهي. سوال پڇڻ جو عمل مواد ۽ مهارتن سان لاڳاپيل هجن جيکي پڙهايون پيون وجن ۽ ٻارن کي اهو موقعو مهيا کن ته هو انهن تي يمل کري ، انهن جو تجزيو کرڻ ، انهن جو کاٿو لڳائي يا علم تخليق کري سگهي.

3) شعوري سطح ؛ سوالن جي شعوري سطح کي سمجهو. سوال هيٺين سطح جي ياداشتي عمل کان اونچي (مٿانهين) سطح جي سوچ جي مهارتن تي مشتمل ٿي سگهن ٿا. سوالن جي قسمن ۾ توازن بنيادي علم ۽ گهري سمجهه کي هٿي وناٸي سگهي ٿو.

4) سوال پڇڻ جي مهارت (ٽيڪنيڪ) سوال پڇڻ جون مختلف مهارتون استعمال کريو جئين؛ کايل سرن وارا سوال، جانچ پڙتال وارا سوال، مفروضن ٿي مشتمل سوال يا اهڙا سوال جيکي انهن سوالن جي معقوليت ۽ جواز پيش کري سگهڻ.

5) Scaffolding؛ شاگرد جي اهليتن ۽ تياري جي بنياد تي Scaffolding مهيا کرڻ. انجي شروعات آسان سوالن کان کرڻ ته جئين آهستي آهستي وڌيک منجهائيندڙ ۽ چيلينجنگ سوال ڏانهن وني وجڻ. Scaffolding شاگردن جو اعتماد وڌائڻ ۽ انهن جي سکيا ۾ ترقي ڏيڻ ۾ مدد کري ٿي.

6) انتظار جو وقت؛

سوال پڇڻ کان پوءِ شاگرد کي سوچڻ جو وقت ڏيو. اهاشئي شاگرد کي جواب ڏيڻ، ۽ پنهجن سوچن ۽ خيالات کي يڪجا کرڻ ۾ مدد ڏيني ٿو. تحقيق ثابت ٿي کري ته وڌيک سوچڻ جو وقت شاگردن کي وڌيک سوچيل ۽ تفصيلي جواب ڏيڻ ۾ مدد کري ٿو.

7) تفريق؛

شاگردن جي اهليتن ۽ ضرورتن مطابق انهن کان مختلف سوال پڇو. شاگردن کي سکڻ جي عمل ۾ شامل کرڻ لاءِ انهن کي موقعا فراهم کريو. سوالن جي پيچيدگي جي سطح کي ايڊجسٽ کندي ان ڳالهه کي يقيني بڻايو ته هر شاگرد کان چيلينجنگ سوال پڇيا وڃڻ.

8) شموليت کي يقيني بنائڻ؛

هڪ اهڙي محفوظ ۽ همٿائيندڙ ماحول پيدا ڪريون جنهن ۾ شاگرد مقالمي ۾ حصو وٺڻ ۽ سوال پڇڻ ۽ جواب ڏيڻ ۾ آساني محسوس ڪري. اهڙيون حڪمت عمليون پيدا ڪريو جنئين ۾ شاگردن جي وچيم مقالمو ۽ هڪ گروپ جي وچيم ڳالھ ٻولھ ته جنئين شاگردن جي شموليت ۽ باهمي تعاون وڌي سگھي.

9) سوالن جي ترتيب؛

حڪمت عملي واري انداز ۾ سوالن جي ترتيب جو منصوبو ٺاهيو. شاگرد جي اڳوڻي معلومات جي آزاد تي وسيع تعارفي سوال پڇي پوءِ اڳيان تجزياتي سوالن ڏانهن وڌو. سوالن جي ترتيب کي شاگردن طرفان ڏنل جوابن جي روشني ۾ ترتيب ڏيو.

10) موٽ (Feedback) ۽ مظبوط ڪرڻ (Reinforcement) جو عمل؛

شاگردن جي جواب جي روشني ۾ انهن کي موٽ (Feedback) ۽ (Reinforcement) ڏيو . اها ڳالھ شاگردن جي صحيح سمجھ ، انهن جي غلط فهمين جو تدارڪ ڪرڻ ۽ وڌيڪ سوچڻ ۽ سکڻ جي عمل ۾ مدد ڪندي.

11) ثقافتي ۽ ٻولين جي آڌارتي غور ويچار؛

سوالن پڇڻ دوران شاگردن جي ثقافتي ۽ ٻولي (مادري) جي پس منظر کان واقف رهو. شموليتي ٻولي ڳالهايو ۽ مختصر پس منظرن کي نظر ۾ رکو. شاگردن کي اظھار رائي جو موقعو ڏيو ته جنئين هو مختلف ٻولي جي معيارن کي مدنظر رکندي پنهنجي خيالن جو اظھار ڪري سگھي.

انهن عوامل کي مد نظر رکندي استاد اثرانتي انداز ۾ سوال پڇڻ جي عمل کي ٻارن جي تنقيدي سوچ، گھري سمجھ ۽ شموليت کي هٿي وٺائي ڏيڻ ۾ مدد ڪري سگھن ٿا.

Station 2 : Retrieval Teaching Grid

ڪانفرنس چا متوقع نتيجا ڪھڙا آهن.	ڪانفرنس جو مرڪزي خيال چا آهي.	ڪانفرنس جو ٽائيم گھٽو آهي.	ڪانفرنس جي اي ميل ڪھڙي تاريخ تي ملي.
ڪانفرنس جي ڪھڙي مرڪزي خيال توهان کي گھٽو متاثر ڪيو.	توهان ڪانفرنس ۾ چو شامل ٿيا؟	پهرين اي ميل جو موضوع چا هيو؟	چا مرڪزي خيال سان گڏو گڏ ڪي ضمني خيال به آهن؟
ڪيترا سيشن آن لائن آهن؟	توهان کي شروعاتي اي ميل ڪنهن موڪلي؟	ڪانفرنس مان توهان جون ڪھڙيون اميدون آهن؟	ڪانفرنس لاءِ ڪيترا سيشن نهيل آهن؟

NATIONAL CURRICULUM COUNCIL SECRETARIAT
MINISTRY OF FEDERAL EDUCATION AND
PROFESSIONAL TRAINING, ISLAMABAD
GOVERNMENT OF PAKISTAN